

نام و نام خانوادگی:

زمان برگزاری: ۱۵ دقیقه

نام آزمون: منطق درس هشتم تستی

تاریخ آزمون:

۱ قیاس زیر چه شکلی از اشکال چهارگانه است؟

بعضی حیوان‌ها اسب نیستند.

بعضی جسم‌ها حیوان‌اند.

۱ شکل چهارم

۲ شکل سوم

۳ شکل اول

۴ شکل دوم

۲ کدام عبارت درباره «قیاس اقترانی» نادرست است؟

۱ لازم است موضوع یا محمول یک مقدمه، قرین موضوع یا محمول مقدمه دیگر باشد.

۲ در هر چهار شکل آن، تکرار حد وسط برای ارتباط دو مقدمه شرط اول نتیجه‌گیری است.

۳ اگر در شکل اول جای دو مقدمه عوض شود، شکل چهارم به دست می‌آید.

۴ همه اجزای پخش شده در مقدمات قیاس، در نتیجه قرین یکدیگر قرار می‌گیرند.

۳ انتاج یا عدم انتاج ضروب مختلف هر یک از اشکال قیاس اقترانی به کدام عامل بستگی دارد؟

۱ شرایط صغرای قیاس

۲ جایگاه حد وسط

۳ کمیت مقدمات

۴ سور و کیفیت مقدمات قیاس

۴ در صورتی که علامت‌گذاری قیاسی به شرح زیر باشد، چرا آن قیاس نامعتبر است؟

$(+ / -) (- / +) (+ / -)$

۱ هر دو مقدمه سالبه هستند.

۲ حد وسط در هر دو مقدمه منفی است.

۳ موضوع در نتیجه منفی و در مقدمه دوم مثبت است.

۴ موضوع در نتیجه مثبت و در مقدمه اول منفی است.

۵ می‌دانیم که نتیجه و یکی از مقدمات قیاسی، به ترتیب «بعضی د الف نیست»، و «هر الف ب است»، هستند. مقدمه دیگر این قیاس، کدام است؟

۱ هیچ ب نیست.

۲ بعضی الف نیست.

۳ بعضی د ب نیست.

۴ بعضی ب د نیست.

۶ کدام استدلال از لحاظ صورت استدلال معتبر نیست؟

۱ بعضی تعریف‌ها فکر نیستند، هر استدلالی فکر است؛ بعضی تعریف‌ها استدلال‌ها نیستند.

۲ بعضی آدم‌ها خوشبخت نیستند. بعضی آدم‌ها از زندگی ناراضی‌اند؛ بعضی خوشبخت‌ها از زندگی ناراضی‌اند.

۳ بعضی مدرسه‌ها نوساز نیستند. هر گران‌قیمتی نوساز است؛ بعضی مدرسه‌ها گران‌قیمت نیستند.

۴ هر تصویری غیرتصدیق است، هیچ غیرتصدیق استدلال نیست؛ هیچ تصویری استدلال نیست.

۷ در کدام گزینه، هم در موضوع و هم در محمول، منظور گوینده، همه مصادیق است؟

۱ ملاصدرا فیلسوف است.

۲ همه گردها گرد هستند.

۳ هیچ شهری بی‌ترافیک نیست.

۴ برخی کشورها پرجمعیت نیستند.

۸ نقیض کدام یک از قضایای زیر می‌تواند به همراه قضیه «هیچ ج ب نیست» یک قیاس اقترانی شکل دوم منتج بسازد؟

۱ هر الف ب است.

۲ بعضی الف ب نیست.

۳ بعضی الف ب است.

۴ هر ب الف است.

۹ در کدام گزینه شکل چهارم قیاس اقترانی آمده است؟

۱ هر جانوری مهره‌دار است، بعضی مهره‌داران پرنده هستند.

۲ بعضی کشتزارها دیمی هستند، بعضی باغ‌ها دیمی هستند.

۳ هر صنعتگری تنومند است، هر تنومندی ورزشکار است.

۴ بعضی ماهی‌ها پولک دارند، هر مهره‌داری ماهی است.

۱۰ دامنهٔ مصادیق گزاره‌های زیر در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟

«هر انسانی فانی است»

«هیچ مؤمنی دروغگو نیست»

(+ / +) (- / -) ۴

(+ / +) (- / +) ۳

(+ / +) (+ / -) ۲

(- / +) (+ / +) ۱

۱۱ کدام گزینه دامنهٔ مصادیق موضوع و محمول گزارهٔ زیر را به‌درستی نشان می‌دهد؟

«هر میلیاردری کلاه‌بردار است»

+ / - ۴

- / - ۳

- / + ۲

+ / + ۱

۱۲ نوع هر یک از مغالطه‌های زیر را مشخص کنید.

الف) بعضی پرندگان پرواز می‌کنند. بعضی پرندگان گوشت‌خوارند. پس بعضی پروازکننده‌ها گوشت‌خوارند.

ب) بعضی از فلزها روی هستند. روی، لفظ ادبی صورت است. پس بعضی از فلزها، لفظ ادبی صورت هستند.

۲ نتیجه‌گیری از قیاس عقیم - عدم رعایت شرایط انتاج

۱ عدم رعایت شرایط انتاج - نداشتن حد وسط

۴ نتیجه‌گیری از قیاس عقیم - ترکیب مفصل

۳ عدم رعایت شرایط نتیجه‌گیری - ایهام انعکاس

۱۳ اساس تعیین اعتبار یک قیاس و دلیل نامعتبر بودن قیاس زیر چیست؟

«هر کارمندی دیپلم دارد، بعضی دیپلمه‌ها بی‌کارند؛ پس بعضی کارمندان بی‌کارند.»

۱ تعیین دامنهٔ مصادیق موضوع - عدم تکرار حد وسط

۲ تعیین دامنهٔ مصادیق محمول - سالبه بودن هر دو مقدمه

۳ تعیین دامنهٔ مصادیق موضوع و محمول - منفی بودن علامت حد وسط در هر دو مقدمه

۴ تعیین دامنهٔ مصادیق موضوع و محمول - علامت محمول نتیجه منفی است.

۱۴ علامت‌گذاری زیر مربوط به کدام استدلال است؟

(+ / +) (+ / +) (- / +)

۱ برخی فلزات جیوه‌اند / هیچ عایقی جیوه نیست / بعضی فلزات عایق نیستند

۳ هر جیوه‌ای فلز است / هیچ عایقی فلز نیست / هیچ جیوه‌ای عایق نیست

۲ هر جیوه‌ای فلز است / بعضی جامدها فلزند / برخی جیوه‌ها جامدند

۴ هر جیوه‌ای فلز است / بعضی مایع‌ها فلز نیستند / برخی مایع‌ها جیوه نیستند

۱۵ قیاس زیر چه شکلی از اشکال چهارگانه است؟

هر انسانی حیوان است.

هر حیوانی حساس است.

۴ شکل چهارم

۳ شکل اول

۲ شکل سوم

۱ شکل دوم

۱۶ دامنهٔ مصادیق گزاره‌های زیر در کدام گزینه به‌درستی آمده است؟

«امامان شیعه ۱۲ نفر هستند»

«وَرَد بر وزن فعل نیست»

(- / +) (+ / -) ۴

(+ / +) (+ / +) ۳

(- / +) (+ / +) ۲

(+ / +) (- / +) ۱

۱۷ کدام قیاس معتبر است؟

۱ اگر این قلم می‌نویسد، پس جوهر دارد. قلم جوهر دارد؛ پس می‌نویسد.

۲ اگر علی به خانه آمده بود، در قفل نبود. در قفل است، پس علی نیامده است.

۳ هیچ درنده‌ای علف‌خوار نیست. بعضی از علف‌خوارها یال دارند؛ پس بعضی از درندگان یال ندارند.

۴ اگر جسمی فلزی باشد، در اثر حرارت داغ می‌شود. این ظرف فلزی نیست؛ پس در اثر حرارت داغ نمی‌شود.

۱۸) در کدام گزینه به ترتیب اعتبار یا عدم اعتبار و شکل قیاس‌های زیر به درستی ذکر شده است؟
 الف) هیچ دکتری پولدار نیست. بعضی پولدارها شاد هستند؛ پس بعضی دکترها شاد نیستند.
 ب) بعضی بچه‌ها بازیگوش هستند. هر بچه‌ای باهوش است؛ پس بعضی بازیگوش‌ها باهوش هستند.

- ۱) شکل اول و نامعتبر - شکل سوم و معتبر
 ۲) شکل اول و نامعتبر - شکل دوم و معتبر
 ۳) شکل چهارم و نامعتبر - شکل سوم و نامعتبر
 ۴) شکل اول و معتبر - شکل سوم و معتبر

۱۹) در کدام گزینه شرایط معتبر بودن قیاس اقترانی به درستی رعایت شده است؟

- ۱) هر کتابی نویسنده دارد. هر مقاله‌ای نویسنده دارد؛ پس هر کتابی مقاله‌ای دارد.
 ۲) بعضی مثلث‌ها قائم‌الزاویه هستند. بعضی مثلث‌ها مثلث هستند؛ پس بعضی قائم‌الزاویه‌ها مثلث هستند.
 ۳) بعضی انسان‌ها نیکوکارند. هیچ نیکوکاری ظالم نیست. پس بعضی انسان‌ها ظالم نیستند.
 ۴) هیچ ایرانی اروپایی نیست. بعضی ایرانی‌ها مسیحی هستند. پس بعضی اروپایی‌ها مسیحی نیستند.

۲۰) کدام گزینه، قیاس اقترانی شکل چهارم است؟

- ۱) هر ایرانی آسیایی است. برخی مسلمانان ایرانی هستند. برخی آسیایی‌ها مسلمان هستند.
 ۲) هر درختی جاندار است. هر جاندارى رشد و نمو می‌کند. هر درختی رشد و نمو می‌کند.
 ۳) هر فلزی عنصر است. بعضی از فلزها مایع هستند. بعضی عنصرها مایع هستند.
 ۴) هر قویی سفید است. هیچ کلاغی سفید نیست. هیچ قویی کلاغ نیست.

پاسخنامه تشریحی

۱) حد وسط در مقدمه اول موضوع و در مقدمه دوم محمول است؛ بنابراین، شکل چهارم است.

۲) در قیاس اقترانی لازم است موضوع یا محمول یک مقدمه، قرین موضوع یا محمول مقدمه دیگر در نتیجه قرار گیرد و حد وسط حذف شود. لذا همه اجزای پخش شده، در نتیجه قرین یکدیگر قرار نمی‌گیرند.

۳) شرایط انتاج اشکال قیاس اقترانی با توجه به سور (کمیت) و نسبت (کیفیت) مقدمات مشخص می‌گردد؛ برای مثال در شکل اول قیاس اقترانی، ضروبی منتج هستند که صفرای آنها موجه و کبرای آنها کلی باشد.

۴) اگر قیاس را با الف و ب بازنویسی کنیم به شرح زیر می‌شود:

بعضی الف⁻ ب⁺ نیست

هر ج⁺ الف⁻ است

برخی ب⁻ ج⁺ نیست

همان‌طور که مشاهده می‌شود، حد وسط در هر دو مقدمه منفی است.

۵) هر الف ب است بعضی د ب نیست، بعضی د الف نیست.

غلت نادرستی سایر گزینه‌ها:

۱- نتیجه قیاس، قضیه‌ای جزئی است، اما در صورت سؤال نتیجه قضیه کلی است.

۲- حد وسط درست آورده نشده است. حد وسط حرف ب می‌باشد. پس قضیه گزینه ۲ پس حد وسط ندارد.

۴- اگر این قضیه، یکی از قضایا باشد، علامت حد وسط هر دو گزینه منفی می‌شود. پس شرایط اعتبار را دارا نمی‌باشد.

۶) در قیاس گزینه ۲ حد وسط (آدم‌ها) در هر دو مقدمه علامت منفی دارد.

۷) این گزاره سالبه کلیه است، پس هم در موضوع و هم در محمول، منظور گوینده، همه مصادیق است.

توضیح نکات درسی:

اگر سور قضیه، کلی باشد، به همه مصادیق موضوع و اگر آن قضیه، سالبه باشد، به همه مصادیق محمول اشاره شده است؛ پس در سالبه کلیه، هم در موضوع و هم در محمول، منظور گوینده، همه مصادیق است.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۱: این قضیه شخصیه است که معادل قضیه کلیه قرار می‌گیرد و منظور گوینده در موضوع آن، همه مصادیق است؛ اما این قضیه، موجه است و فقط برخی از مصادیق محمول، مدنظر گوینده هستند.

گزینه ۲: سور این قضیه، کلی است و منظور گوینده در موضوع آن، همه مصادیق است؛ اما این قضیه، موجه است و فقط برخی از مصادیق محمول، مدنظر گوینده هستند.

گزینه ۴: سور این قضیه، جزئی است و منظور گوینده در موضوع آن، برخی مصادیق است، پس این گزینه نمی‌تواند پاسخ سؤال باشد.

۸) قضایای متناقض، قضایایی هستند که هم در سور و هم در نسبت تفاوت دارند. همچنین می‌دانیم که برای تشکیل یک قیاس اقترانی شکل دوم، حد وسط در هر دو مقدمه باید محمول باشد. برای اینکه قیاس منتج باشد، باید کبرای کلی باشد و دو مقدمه در کیف مختلف باشند. با این اوصاف «ب» در مقدمه صورت سؤال حد وسط است و در مقدمه دیگر نیز باید در جایگاه محمول می‌باشد. نقیض گزینه‌ها را به دست می‌آوریم و مشاهده می‌کنیم که تنها نقیض گزینه ۲، «بعضی الف ب نیست» ← «هر الف ب است» کلیه شرایط لازم برای تشکیل یک قیاس اقترانی شکل دوم منتج را با قضیه صورت سؤال دارد.

۹) در شکل چهارم حد وسط در مقدمه اول موضوع و در مقدمه دوم محمول است. پس گزینه ۴، شکل چهارم می‌باشد.

۱۰) گزاره اول موجه کلیه است؛ بنابراین، علامت (+ / -) صحیح است. و گزاره دوم سالبه کلیه است؛ بنابراین، علامت (+ / +) صحیح است.

۱۱) در قضایای موجه برخی از مصادیق محمول موردنظر گوینده‌اند.

از سوی دیگر سور هر / هیچ در هر قضیه‌ای چه سالبه و چه موجه علامت + دارد.

موضوع قضیه نیز اگر به صورت موجه باشد با علامت (-) و اگر به صورت سالبه باشد با علامت (+) نشان داده می‌شود.

۱۲) قیاس «الف» شکل سوم است و باید صفرای آن موجه و لااقل یکی از مقدمات آن کلی باشد؛ ولی اینجا هر دو مقدمه جزئی هستند. پس شرایط انتاج رعایت نشده و از قیاس عقیم نتیجه‌گیری شده است. اما در «ب» حد وسط نداریم؛ زیرا «روی» در دو معنای متفاوت استفاده شده است.

۱۳) اساس تعیین اعتبار یک قیاس، مشخص بودن «دامنه مصادیق موضوع و محمول» است. دلیل نامعتبر بودن قیاس مذکور در صورت سؤال، این است که شرط دوم یعنی «حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی نداشته باشد» را ندارد.

هر کارمندی دیپلم دارد / بعضی دیپلمه‌ها بیکارند / بعضی کارمندان بیکارند.

۱۴) هر حیوهای⁺ فلز⁺ است

هیچ عایقی⁺ فلز⁺ نیست

هیچ حیوهای⁺ عایقی⁺ نیست

۱۵) حد وسط در مقدمه اول محمول و در مقدمه دوم موضوع است؛ در نتیجه، شکل اول می‌باشد.

۱۶) هر دو قضیه، شخصیه هستند؛ اما اولی موجهه است؛ پس، علامت آن (+ / -) و دومی سالبه است؛ بنابراین، علامت آن (+ / +) است.

۱۷) بررسی سایر گزینه‌ها: ۱ ۲ ۳ ۴

گزینه ۱: وضع تالی (مغالطه)

گزینه ۳: محمول نتیجه علامت مثبت دارد اما در مقدمات علامت منفی دارد.

گزینه ۴: رفع مقدمه (مغالطه)

۱۸) الف) قیاس شکل اول است که در آن شرط سوم رعایت نشده، بنابراین نامعتبر است.

ب) قیاس شکل سوم است که در آن تمام شرایط رعایت شده، بنابراین معتبر است.

۱۹) قیاس در گزینه ۳، هر سه شرط اعتبار قیاس را دارد.

تشریح سایر گزینه‌ها:

گزینه‌های ۱ و ۲: حد وسط در هر دو مقدمه علامت منفی دارد و شرط دوم را ندارند.

گزینه ۴: محمول نتیجه (مسیحی) علامت مثبت دارد اما در مقدمه دوم منفی است و شرط سوم را ندارد.

۲۰) در این گزینه، حدوسط (ایرانی) در مقدمه اول، موضوع و در مقدمه دوم، محمول است که مشخصات شکل چهارم است.

توضیح نکات درسی:

در شکل چهارم، حدوسط در مقدمه اول، موضوع و در مقدمه دوم، محمول است.

تشریح گزینه‌های دیگر:

گزینه ۲: در این گزینه، حدوسط (جاندار) در مقدمه اول، محمول و در مقدمه دوم، موضوع است؛ لذا شکل اول است.

گزینه ۳: در این گزینه، حدوسط (فلز) در مقدمه اول و دوم، موضوع است؛ لذا شکل سوم است.

گزینه ۴: در این گزینه، حدوسط (سفید) در مقدمه اول و دوم، محمول است؛ لذا شکل دوم است.

پاسخنامه کلیدی

۱	۱	۲	۳	۴
۲	۱	۲	۳	۴
۳	۱	۲	۳	۴
۴	۱	۲	۳	۴
۵	۱	۲	۳	۴

۶	۱	۲	۳	۴
۷	۱	۲	۳	۴
۸	۱	۲	۳	۴
۹	۱	۲	۳	۴
۱۰	۱	۲	۳	۴

۱۱	۱	۲	۳	۴
۱۲	۱	۲	۳	۴
۱۳	۱	۲	۳	۴
۱۴	۱	۲	۳	۴
۱۵	۱	۲	۳	۴

۱۶	۱	۲	۳	۴
۱۷	۱	۲	۳	۴
۱۸	۱	۲	۳	۴
۱۹	۱	۲	۳	۴
۲۰	۱	۲	۳	۴